

11. Колесов В. В. Историческая фонетика русского языка: учеб. пособие для вузов. Москва: Высш. школа, 1980. 215 с.

12. Колесов В. В. Сравнительно-исторический метод в трудах А. А. Потебни. *Наукова спадщина О. О. Потебні і сучасна філологія. До 150-річчя з дня народження О. О. Потебні*: зб. наук. праць / відп. ред. В. Ю. Франчук. Київ: Наук. думка, 1985. С. 25–39.

13. Левицкий Ю. А., Бронников Н. В. История лингвистических учений: учеб. пособие. Москва: Высшая школа, 2005. 302 с.

14. Маслова В. А. Истоки праславянской фонологии: учеб. пособие. Москва: Прогресс-Традиция, 2004. 480 с.

15. Постовалова В. И. Историческая фонология и её основания: Опыт логико-методологического анализа. Москва: Наука, 1978. 203 с.

16. Степановичус А. Основы диахронической фонологии. Механизмы звуковых изменений. Вильнюс: Вильнюсский ГУ им. В. Капсукаса, 1982. 84 с.

17. Хрестоматия по истории языкознания XIX – XX веков / сост. В. А. Звегинцев. Москва: Государственное учебно-педагогическое издательство министерства просвещения РСФСР, 1956. 459 с.

18. Шарадзенидзе Т. С. Лингвистическая теория И. А. Бодуэна де Куртенэ и её место в языкознании XIX – XX вв. Москва: Наука, 1980. 130 с.

19. Шевельов Ю. Исторична фонологія української мови. Харків: Акта, 2002. 1056 с.

20. Щерба Л. В. Ф. Ф. Фортунатов в истории науки о языке. *Вопр. языкознания*. 1963. № 5. С. 89–93.

21. Якобсон Р. О. Звук и значение. Р. О. Якобсон. *Избранные работы*. Москва: Прогресс, 1985. С. 30–115.

Роман В.

– кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри
германської та слов'янської філології

Донбаського державного педагогічного університету

УДК 81'373.45-115

ЛІНГВОІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У МОВІ-РЕЦИПІЄНТІ

У статті представлено лінгвоісторіографічне дослідження питання адаптації лексичних запозичень у мові-реципієнті на матеріалі індоєвропейських мов. Узагальнено напрацювання вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо адаптації лексичних запозичень в цілому та їх функціонування зокрема. Розкрито загальнотеоретичні засади становлення питання лексичних запозичень та проблему їхньої доцільності у витлумаченні вчених кінця XIX ст. – початку XXI ст.

Ключові слова: адаптація лексичних запозичень, мова-реципієнт, етапи й ступень адаптації, лінгвоісторіографічний аспект.

Роман В.

– кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры
германской и славянской филологии

Донбасского государственного педагогического университета

ЛИНГВОИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ АДАПТАЦИИ ЛЕКСИЧЕСКИХ ЗАИМСТВОВАНИЙ В ЯЗЫКЕ-РЕЦИПИЕНТЕ

Статья посвящена лингвисториграфическому исследованию проблемы адаптации лексических заимствований в языке-реципиенте на материале индоевропейских языков; обобщены наработки отечественных и зарубежных ученых, посвященные адаптации лексических заимствований в целом и их функционирование в частности. Раскрыты общетеоретические положения становления вопроса теории лексических заимствований и проблема их целесообразности в определении ученых конца XIX в. – начала XXI в.

Ключевые слова: адаптация лексических заимствований, язык-реципиент, этапы и степень адаптации, лингвисториграфический аспект.

Roman V.

– Candidate of Science (Linguistics), Senior Lecturer, Department of Germanic and Slavonic Linguistics, Donbas State Teachers' Training University

LINGUISTIC HISTORIOGRAPHIC ASPECT OF RESEARCH OF ADAPTATION OF LEXICAL BORROWINGS IN THE LANGUAGE-RECIPIENT

The article presents linguistic historiographic research into adaptation of lexical borrowings in the language-recipient of Indo-European languages. Ukrainian, American and European works devoted to the question of adaptation of lexical borrowings in general and their functioning in particular have been generalized. At the end of the 19th c. – the beginning of the 20th c. general-theoretical basis of formation of lexical borrowings and the problem of their usefulness in works by scientists have been revealed.

Key words: adaptation of lexical borrowings, language-recipient, stages and degree of adaptation, linguistic historiographic aspect.

Постановка проблеми. У розвитку будь-якої мови досліджуваного періоду важливе місце посідають лексичні запозичення, що, як відомо, є одним із способів поповнення словникового складу мови-реципієнта упродовж усієї історії існування мови. Дослідження питань теорії запозичення передбачає висвітлення загальних положень, а саме: проблеми надмірного використання іншомовних слів; питання причин запозичень; умов, за яких вони здійснюються; взаємодії запозичених слів із системою мови, що приймає. Основним питанням у вивченні запозичень, яке потребує розв'язання, є їхнє пристосування до системи мови-реципієнта.

Аналіз останніх досліджень. Досліджуючи праці мовознавців XIX ст. – початку XXI ст., зазначимо, що теоретичні та практичні питання адаптації лексичних запозичень взагалі безпосередньо чи опосередковано розроблялися в багатьох студіях. Головні здобутки належать таким видатним ученим, як В. О. Богородицький, Л. А. Булаховський, В. В. Виноградов, Є. Ф. Карський, Б. О. Ларін, О. О. Потєбня, Ш. Баллі, Ж. Вандрієс, А. Мейє, В. Пізані, А. Сеше, Г. Шухардт, А. Мартіне, С. В. Семчинський, Е. Хауген, Л. М. Архипенко, Г. В. Дружин, Т. М. Полякова, В. П. Сімонок, О. А. Стишов та ін.

Частина цих дослідників зверталася й до історії вивчення проблеми адаптації лексичних запозичень, проте спеціальних праць, присвячених розвитку поглядів на цю проблему, тобто праць суто

лінгвоісторіографічного спрямування, у лінгвістиці немає. Звичайно, у студіях лексикологів наявні спроби простежити за розвитком відповідних концепцій. У цьому плані можна назвати праці Ю. С. Сорокіна, Л. П. Крисіна, О. Г. Муромцевої, О. А. Стишова, Л. М. Архипенко та ін. Проте матеріал, що нас цікавить, викладено стисло й фрагментарно, тому що дослідники не ставили перед за мету лінгвоісторіографічного висвітлення проблеми.

Метою нашої статті є розкриття поглядів мовознавців кінця XIX ст. – початку XXI ст. на адаптацію іншомовних слів у мові-реципієнті. Наукова вагомість дослідження полягає в тому, що адаптація запозичених лексем у мові-реципієнті в лінгвоісторіографічному аспекті висвітлена недостатньо. Такий напрям наукового дослідження проблеми освоєння іншомовних лексичних запозичень є актуальним і важливим, оскільки досягнення лексикологів минулого зберігають свою значущість у сучасній лінгвістиці. На цій засаді актуалізується необхідність систематизації наявних у сучасному мовознавстві концепцій стосовно дослідження процесу адаптації лексичних запозичень.

Ця мета конкретизується в таких **завданнях**: розкрити погляди європейських (у тому числі українських і російських) та американських мовознавців кінця XIX ст. – початку XXI ст. на адаптацію лексичних запозичень із зосередженням уваги на теоретичних проблемах адаптації, виявити джерела цих поглядів; визначити диференційні ознаки ступенів адаптації запозичених слів на різних етапах та рівнях мовної системи та причини входження лексичних запозичень до складу мови-реципієнта у трактуванні мовознавців XIX ст. – початку XXI ст.; дослідити способи та ступені адаптації лексичних запозичень в інтерпретації вчених XIX ст. – початку XXI ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні накопичено значний матеріал як емпіричного, так і теоретичного характеру стосовно адаптації лексичних запозичень. У лінгвістичній історіографії у кінці XIX ст. – на початку XX ст. не обґрунтовувалось з наукового погляду питання потреби в іншомовних запозиченнях у тій чи іншій мові. Найбільш гостро ставиться питання у студіях Ф. І. Буслаєва, Я. К. Грота, Р. Ф. Брандта, І. І. Срезневського, О. І. Соболевського, Ф. Є. Корша, Д. Шелудька, В. О. Богородицького, С. П. Обнорського, М. В. Юшманова та ін.

Вагомий внесок у дискусійне питання щодо функціонування іншомовних слів досліджуваного періоду в російській мові зробив Р. Ф. Брандт. У роботі «Несколько замечаний об употреблении иностранных слов. Речь, сказанная на акте 1882, 30 августа в Нежине» учений наголошував, що запозичення іншомовних слів не можна не вважати природнім і законним явищем [6].

Після виходу вищезгаданої праці, присвяченої дослідженню широкого кола питань вживання іншомовних слів, а надалі – їх засвоєння, з'явилося багато інших студій так чи інакше пов'язаних із

зазначеним питанням. Ця проблематика широко представлена в працях мовознавців, зокрема, О. І. Соболевського, І. В. Шаровольського, М. Р. Фасмера, Є. Ф. Карського, І. І. Огієнка. Значний внесок у формування сучасного уявлення теорії лексичних запозичень внесли І. О. Бодуен де Куртене, О. О. Потебня, Л. В. Щерба, А. М. Селіщев.

Систематичне дослідження елементів іншомовного походження в європейському мовознавстві було започатковано берлінським ученим У. Христіані в дисертаційній роботі «Über das Eindringen von Fremdwörtern in die Russisch Schriftsprache des 17. und 18. Jahrhunderts» (1906 р.) [24] та Н. А. Смирновим – «Западное влияние на русский язык в Петровскую эпоху» (1910) [19], які дають етимологічні характеристики запозичених слів західноєвропейських мов, що викликали згодом поправки в багатьох учених, зокрема І. І. Огієнка, Л. Гальді, В. М. Аристової.

Лінгвісти, зокрема, писали про функціонування іншомовних слів та історію входження іншомовних слів до складу певної мови. Із наукового погляду особливості вживання та розмежування типів іншомовної лексики та їх фонетичні й морфологічні особливості адаптації іншомовних слів у російській мові вперше було представлено в студіях Я. К. Грота [7]. В основу класифікації учений поклав критерій часу появи іншомовного слова у мові-реципієнті. Після розподілу іншомовних слів за ступенем засвоєння Я. К. Гротом, багато вчених намагаються розробити певні класифікації, беручи за основу гетерогенні критерії, зокрема генетичний, етимологічно-фонетичний (М. П. Савинов) [18], етимологічно-хронологічний фактор (Н. А. Смирнов) [19]. Методологічні принципи дослідження процесу адаптації іншомовних слів у складі російської мови наявні в студіях О. І. Соболевського [20]. Дослідник у своїй праці зосередив увагу на висвітленні питання інтерпретації іншомовних елементів, супроводжуючи значення слів певним тлумаченням, встановлюючи найбільш правильне значення слова, розподіляючи їх за морфологічними ознаками.

Першим, хто зробив спробу узагальнити й систематизувати частотність іншомовних слів у Петровську добу, був Н. А. Смирнов [19]. Його дослідження словникових матеріалів упродовж тривалого часу було основною працею з історії вживання іншомовних елементів. Учений відокремив головні сфери використання нових слів та здійснив спробу систематизації слів за ступенем функціонування іншомовних елементів.

У 1910 виходить праця І. І. Огієнка «К вопросу об иностранных словах, вошедших в русский язык при Петре Великом», у якій лінгвіст піддає критиці й робить декілька своїх спостережень стосовно роботи Н. А. Смирнова «Западное влияние на русский литературный язык в Петровскую эпоху: определение путей, которыми в Петровскую эпоху шли заимствования из западно-европейских языков» [15]. Дослідник зазначав, що «зародження так званих варваризмів становить цілком зрозумілий факт, обумовлений історичним поступом культури»

[15, с. 353].

У розвитку дослідження проблеми взаємодії мов надзвичайну роль відіграла висунута І. І. Огієнком класифікація всієї запозиченої лексики на три групи, що враховувала ознаки давності, поширення запозичених лексем [15]. Систематизація матеріалу виявилася досить перспективною і не втрачає своєї актуальності дотепер, бо на неї продовжують покликатись і в сучасній лінгвістиці.

Розробка та вдосконалення принципів етимологічного вживання, хронологічного аналізу та лексикографічної фіксації лексичних запозичень у мові-реципієнті І. В. Шаровольського, Н. А. Смирнова, І. І. Огієнка, Д. Шелудька зумовили розвиток основних теоретико-методологічних засад учення про лексичні запозичення. Ф. Є. Корш уважав за доцільне вивчати питання запозичених слів як з огляду культурно-історичних особливостей генетичного розгляду, так і для встановлення ступеня генетичної спорідненості, звукових законів, відповідних епох походження запозичення. Зокрема вчений підкреслював, що причини запозичення мають особливе значення для всебічного розгляду запозиченого слова [10].

Серед дослідників, які зробили внесок у становлення загальнонаукових засад теорії лексичних запозичень, можна відзначити таких, як Ш. Баллі, Е. Ріхтер, А. Доза, Б. Гавранек, Й. Вахек, В. Матезіус, Я. Мукаржовський, А. Єдличка, Й. Л. Вайсгербер. А. Доза писав, що застосування іншомовних слів сприяє формуванню нових понять й уявлень [8, с. 123–129], Й. Л. Вайсгербер рішуче відкидав сам факт запозичення іншомовних слів [25], Б. Гавранек, Й. Вахек, В. Матезіус, Я. Мукаржовський, А. Єдличка висловлювали помірковані погляди стосовно доцільності вживання нових слів [17].

Питання створення літературної мови, у науковому обігу якої є корпус наукової термінології інтернаціонального характеру й ступінь використання в ній лексики іншомовного походження, простудійовано видатними громадськими діячами, письменниками та лінгвістами, а саме: І. Я. Франком, А. Ю. Кримським, Б. Д. Грінченком.

Процес запозичення відбувався поступово, упродовж багатьох століть, відповідно до змін суспільно-політичних умов, розширення контактів з іншими народами та розвитком науки й техніки. В. О. Богордицький досить детально досліджував диференційні критерії адаптації запозичених слів (фонетичні, морфологічні та семасіологічні), джерела й період входження нових слів у зв'язку з культурологічними чинниками [3, с. 322–354].

Думка про те, що більшість сучасних мов світу, зокрема, європейських, має змішаний характер, відома в лінгвістиці досить давно [4, с. 363–372]. І. О. Бодуен де Куртене та Л. А. Булаховський досліджували питання змішування мов і мовного споріднення; Ш. Баллі зауважував про міжмовний обмін, Л. В. Щерба – про змішування мов, В. О. Богородицький охарактеризував критерії для диференціації

запозичених слів, джерел й епох запозичення.

І. А. Бодуен де Куртене, Л. П. Якубинський, В. М. Жирмунський підкреслювали неможливість аналізу лексичних запозичень без урахування соціолінгвістичного характеру цього явища й необхідність пояснення лінгвістичних змін у зв'язку з фактами історії, психології й навіть фізіології людини. Б. О. Ларін припускав, що у збагаченні словникового фонду зовнішні історико-культурні фактори є визначальними [12, с. 15].

На зовнішні чинники входження нових слів у складі літературної мови вказували Л. А. Булаховський та А. М. Селіщев. Лінгвісти зазначали, що суспільна природа мови визначає всі її функції. Г. Пауль також зауважував, що факторами, які впливають на процес запозичення, є й територіальне розташування, і подорожі індивідів, і постійна міграція окремих груп людей, і масове переселення, і завоювання, і колонізація [16, с. 459–462].

У працях лінгвістів (У. Вайнрайх, А. Мартіне, Е. Хауген) на перше місце висувуються соціолінгвістичні причини запозичень і дослідження проводяться передусім саме з цих позицій. Основну увагу мовознавців, таких як Ш. Баллі, Ж. Вандрієс, А. Мейє, А. Доза було зосереджено на дослідженні питання взаємодії мов. Лінгвісти здебільшого визнавали, що специфіка взаємодії мов є аналогічною, яка виникає та розвивається внаслідок мовних контактів, що встановлюються між мовами за умов білінгвізму і є чинником змін на різних рівнях мовної системи.

З огляду на це у мовознавстві неодноразово виникала полеміка щодо того, які причини – зовнішні чи внутрішні – є рушійною силою в мовному розвитку. Таким чином, основи теорії лексичного запозичення були закладені в мовознавстві в першій половині ХХ ст.

У другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. висвітленню зазначеного питання присвятили свої праці такі мовознавці, як Ю. С. Сорокін, Ю. О. Жлуктенко, Л. П. Крисін, В. В. Акуленко, Е. О. Біржакова, А. О. Брагіна, В. Т. Коломієць, О. Г. Муромцева, С. В. Семчинський та ін.

Опрацювання конкретних мовних явищ дало вченим (Р. Ф. Брандт, Є. Ф. Карський, Д. Шелудько, І. В. Шаровольський, Є. Д. Поливанов) зробити внесок у теоретичне й практичне дослідження питання про асиміляцію іншомовних слів і виокремити основні показники засвоєності запозичених слів, а саме фонетичні, морфологічні та семасіологічні. Стосовно фонетичного оформлення іншомовних слів слід зауважити, що мовознавці висували на перший план потребу в принциповому розрізненні таких явищ, як фонематична субституція (передача нових слів засобами мови-реципієнта) та фонетичне засвоєння запозиченої лексики.

Відносно фонетичного принципу Д. Шелудько досліджував засвоєння німецьких елементів в українській мові, виходячи з твердження, що вони прийшли через польське посередництво; учений розглядав їх як частину польського мовного впливу. Польські фонетичні

форми відбиваються здебільшого з найповнішою точністю, і коли між українським словом і його німецьким прототипом існує подібність чи відмінність, то з'ясувати їх можна, залучивши тільки для пояснення польські посередні форми: *кагла* < н. *kahta*, *kachel* < н. *Kachel* [22, с. 1–5].

Доказами засвоєння запозиченої лексики, на думку Р. О. Шор, є звуження, розширення та зміна семантики іншомовного слова у мові-реципієнті [23, с. 32–118]. А. Доза, постулюючи питання асиміляції запозичень, уважав спеціалізацію значення провідним явищем. Учений писав, що рідко трапляється, коли іншомовні слова входять у мову-реципієнт зі своїм значенням, таким чином слово відділяється від свого прототипу: слово *Wagon* в англійській мові має значення «*вагон, телега, транспорт*» [8, с. 138]. За поглядами А. Доза, словотворча активність запозиченого слова є показником того, що воно повністю засвоєно в мові-реципієнті [там само].

В. О. Богородицький уважав, що семасіологічний фактор адаптації сприяв з'ясуванню, якій мові іншомовне слово є властиве [3, с. 322–354]. О. О. Шахматов відмічав, що західноєвропейські мови не вплинули суттєво на морфологію та синтаксис російської мови. Окрім змін на лексичному рівні, на думку Ж. Вандрієса, процес запозичення впливає й на морфологічний, фонетичний та синтаксичний рівень мови.

Питання фонетичної та морфологічної адаптації, регулярності графічних і фонематичних субституцій у мові-реципієнті висвітлено у дослідженні Р. С. Кімягарової. Дослідниця також розглядає способи створення нових слів за допомогою російсько-слов'янських словотвірних компонентів і частково семантичне перетворення слів [9].

О. В. Суперанська, В. М. Аристова, Р. С. Кімягарова підкреслюють важливість адаптації іншомовних слів на фонетичному, морфологічному, синтаксичному й семантичному рівнях [21, с. 14–15; 1, с. 6–10; 9, с. 69–78]. Важливим аспектом засвоєння є зміни в акцентології за О. В. Суперанською та В. М. Аристовою.

Л. Д. Мікітич, А. О. Брагіна визнають, що широке розповсюдження іншомовних слів у мові-реципієнті впливає на їхнє фонетичне й граматичне засвоєння [13, с. 51–61; 5, с. 6–7]. Відмінність у часі та шляхах запозичення спричиняє різний ступінь фонетичного й морфологічного засвоєння грецизмів, на думку О. Г. Муромцевої, більші чи менші фонетичні й морфологічні видозміни, що їх зазнають грецизми в українській мові порівняно з мовою-джерелом. Слова, запозичені давніше усним шляхом, зазнають більших фонетичних змін, аніж книжні запозичення пізнішого часу [14, с. 59–69].

Висновки. Питання еволюції адаптації іншомовної лексики підтвердило, що воно вже достатньо активно здійснювалось у кінці XIX ст. – першій половині XX ст. на новому рівні з погляду етимології й теоретичних принципів питання адаптації, виходячи із загальних положень лінгвістики. Учені досліджують питання адаптації не в поєднанні із загальною теорією цілісного процесу, а в розмежуванні з

нею (Г. Пауль, Я. К. Грот, О. І. Соболевський, І. О. Бодуен де Куртене, М. Р. Фасмер, Р. Кляйнпауль, І. І. Огієнко, Е. Ріхтер, Л. В. Щерба, Л. Блумфільд, В. В. Виноградов, У. Вайнрайх, Е. Хауген та ін.).

Перспективним до вирішення в подальших наукових розвідках вважаємо принцип поєднання найкращих наукових досягнень минулого з розвитком новітніх підходів до вивчення проблеми фонетичної адаптації лексичних запозичень у мові-реципієнті та в широкому залученні до аналізу матеріалу індоєвропейських та неіндоєвропейських мов.

Література

1. Аристова В. М. Англо-русские языковые контакты: монография. Ленинград: Изд-во Ленинградского ун-та, 1978. 151 с.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка: монография. Москва: Изд-во Иностран. лит-ры, 1955. 416 с.
3. Богородицкий В. А. Общий курс русской грамматики: Из университетских чтений. 5-е изд., перераб. Москва-Ленинград: Соцэкгиз, 1935. 356 с.
4. Бодуэн де Куртене И. А. Избранные труды по общему языкознанию: в 2 т. / ред. С. Г. Бархударов. Москва: Изд-во АН СССР, 1963. Т. 1. 384 с.
5. Брагина А. А. Лексика и культура страны: изучение лексики в лингвострановедческом аспекте. Москва: Рус. яз., 1986. 152 с.
6. Брандт Р. Ф. Несколько замечаний об употреблении иностранных слов: Речь, сказанная на годичном акте Нежинского историко-филологического института 1882 г. Нежин: [Б. м.], 1883. 23 с.
7. Грот Я. К. Филологические разыскания (1852–1892) Санкт-Петербург: тип. Мин-ва Путей сообщения. Т. 2. 1899. 940 с.
8. Доза А. История французского языка / под ред. и с предисл. М. С. Гурычевой; пер. с фр.: Е. Н. Шор. 3-е изд. Москва: Изд-во иностр. лит-ры, 1956. 472 с.
9. Кимягарова Р. С. Типы и виды адаптаций заимствованной лексики в русском языке нового времени (XVIII–XX вв.). *Вестник Моск. ун-та. Филология*. 1989. № 6. С. 69–78.
10. Корш Ф. Е. Опыты объяснения заимствованных слов в русском языке. *Известия Императорской Академии Наук*. 1907. VI сер. Т. 1. Вып. 17. С. 755–768.
11. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке: монография / АН СССР, Ин-т русского языка. Москва: Наука, 1968. 208 с.
12. Ларин Б. А. История русского языка и общее языкознание (Избранные работы) / сост. Б. Л. Богородский, Н. А. Мещерский. Москва: Просвещение, 1977. 224 с.
13. Микитич Л. Д. Иноязычная лексика. Ленинград: Просвещение, 1967. 104 с.
14. Муромцева О. Г. Развитие лексики украинської літературної мови в другій половині XIX – на початку XX ст.: монографія. Харків: Вища школа, 1985. 152 с.
15. Огиенко И. И. К вопросу об иностранных словах, вошедших в русский язык при Петре Великом. *Русский филологический вестник*. 1911. Т. 65, № 3–4. С. 352–369.
16. Пауль Г. Принципы истории языка / вступ. ст. С. Д. Кацнельсона; пер. с нем. под ред. А. А. Холодовича. Москва: Изд. иностр. лит., 1960. 500 с.
17. Пражский лингвистический кружок: сб. статей / ред. Н. А. Кондрашова. Москва: Изд-во Прогресс, 1967. 559 с.

18. Савинов М. П. Народная этимология на почве языка русского. *Русский филологический вестник*. 1889. Т. XXI, № 1. С. 15–58.

19. Смирнов Н. А. Западное влияние на русский язык в Петровскую эпоху. *Сборник Отделения русского языка и словесности Академии наук*. 1910. Т. 88, № 2. С. 33–35.

20. Соболевский А. И. Русские заимствованные слова. Литографический курс. Санкт-Петербург: лит. Д. Руднева, 1891. 152 с.

21. Суперанская А. В. Ударение в заимствованных словах в современном русском языке / отв. ред. А. А. Реформатский. Москва: Наука, 1968. 309 с.

22. Шелудько Д. Німецькі елементи в українській мові. *Збірник Комісії для дослідження історії української мови*. 1931. Т. 1. С. 1–60.

23. Шор. Р. О. Язык и общество. Москва: Работник Просвещения, 1926. 152 с.

24. Christiani W. A. Uber das Eindringen von Fremdwörtern in die russische Schriftsprache des 17 und 18 Jahrhunderts. Berlin, 1906. 67 S.

25. Weisgerber J. L. Zweimal Sprache: Deutsche Linguistik 1973 – Energetische Sprachwissenschaft. Dusseldorf: Schwann, 1973. 228 S.

Піскунов О.

– кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету

УДК: 811. 16'34 – 115''18 / 19''

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ В ДИНАМІЧНОМУ / ПЛОЩИННОМУ АСПЕКТАХ У СТУДІЯХ УЧЕНИХ ДРУГОГО ПЕРІОДУ РОЗВИТКУ КОМПАРАТИВІСТИКИ

У статті подано погляди мовознавців 70-х рр. XIX ст. – 30-х рр. XX ст. на поняття прамови. Охарактеризовано ставлення мовознавців до питання про критерії одноплощинного існування архетипів. Для більшості мовознавців зазначеного періоду, прамова – це реальність і архетипи прамови треба синхронізувати.

Ключові слова: лінгвістична реконструкція, площинний характер, архетип, прамова, «хвильова» теорія.

Пискунов А.

– кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры германской и славянской филологии Донбасского государственного педагогического университета

ИССЛЕДОВАНИЯ ЯЗЫКА В ДИНАМИЧЕСКОМ / ПЛОСКОСТНОМ АСПЕКТАХ В РАБОТАХ УЧЕНЫХ ВТОРОГО ПЕРИОДА РАЗВИТИЯ КОМПАРАТИВИСТИКИ

В статье представлены взгляды языковедов 70-х гг. XIX ст. – 30-х гг. XX ст. на определение праязыка. Представлена характеристика отношения лингвистов к вопросу о критериях одноплоскостного существования архетипов. Для большинства лингвистов этого периода, праязык – это реальность и архетипы праязыка необходимо синхронизировать.

Ключевые слова: лингвистическая реконструкция, плоскостной характер, архетип, праязык, теория «волн».